
 Fidarda Katholiek Onderwijs		2.6 Handboek Onderwijsondersteuning
Werkveld	Onderwijs	
Datum	Juni 2014	
Vastgesteld	CvB d.d. 2 juli 2014	

2014-2015 | 02

Handboek onderwijsondersteuning

SKOD/Fidarda

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
-----------	---

Deel 1: Handboek Onderwijsondersteuning

Hoofdstuk 1 Algemene informatie	5
1.1.Ondersteuningsfaciliteiten binnen de school	5
1.2 Ondersteuningsfaciliteiten rondom de school	6
Hoofdstuk 2 Werkwijze in de klas	9
Hoofdstuk 3 De leerlingenzorg in 7 stappen	11
Hoofdstuk 4 Organisatie van de ondersteuning	16
4.1 Niveaus van ondersteuning	17
4.2 Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften	17
4.2.1 De meer- en hoogbegaafde leerlingen	17
4.2.2 Leerlingen met specifieke leerproblemen	19
4.2.3 Sociale veiligheid	21
4.2.4 Protocol medisch handelen	21
4.2.5 Leerlingen met een (meervoudige) lichamelijke handicap	21
Hoofdstuk 5 Randvoorwaarden, mogelijkheden en grenzen	22
5.1 Doorgaande lijn in de zorg	22
5.2 De rol van de ouders	22
5.3 De mogelijkheden van de school	22
5.4 De grenzen van de school	23
5.5 Zorgplicht	23

Bijlagen:

Bijlage 1: Relatie van het handboek met andere documenten	
Bijlage 2: Beslisschema Fidarda	
Bijlage 3: Stroomschema SKOD	
Bijlage 4: Basisondersteuning	
Bijlage 5: Zorgplicht	
Bijlage 6: Route TLV	
Bijlage 7: Externe partners dekkend onderwijs	
Bijlage 8: Afkortingen en woordenlijst	

Deel 2: Schoolspecifiek deel

Voorwoord

Passend Onderwijs vraagt van scholen dat ze zich helder en transparant positioneren en aangeven op welke manier zij tegemoet komen aan de onderwijsbehoeften van kinderen. Maar ook dat ze duidelijk maken waar zij hun grenzen trekken en op welk moment de school verwijst naar andere onderwijsvormen.

Dit kwaliteitsprofiel omschrijft de kaders van de wijze waarop inhoud wordt gegeven aan (passend) onderwijs, toelating, afwijzing en procedures. Aan de hand hiervan kan de school en de ouders een afweging maken of dit aansluit bij de ontwikkeling en behoeften van het kind.

Grondslag van onze werkwijze is een handelings- en oplossingsgerichte houding waarbij we kijken naar de totale ontwikkeling van het kind. Onderwijs is een systeem waarin de verschillende factoren elkaar, in een cyclus van oorzaak en gevolg, voortdurend wederzijds beïnvloeden. Kinderen verschillen, maar groepen, leerkrachten, scholen en ouders verschillen ook! Wij kijken dus naar *dit* kind in *deze* groep, bij *deze* leerkracht, op *deze* school en van *deze* ouders. De pedagogisch-didactische aanpak van de leerkracht, de gehanteerde methodes, de opdrachten, de sfeer in de groep en de ondersteuning van thuis uit doen er toe.

Als je de draagkracht van leraren vergroot, kan aan de onderwijsbehoeften van meer kinderen tegemoet gekomen worden. Die draagkracht kun je vergroten door uit te gaan van de professionele kracht van de leerkracht. De leraar kan uitleggen wat er in de klas gebeurt, hoe het gebeurt en waarom het gebeurt. Hij kent zijn werk, heeft erover nagedacht en weet dus wat hij als leraar waard is.

Om dit te bewerkstelligen, is binnen de scholen van de stichting een structuur aangebracht in werkwijze, planning en ondersteuning gebaseerd op een cyclisch proces. Door het invoeren en afstemmen van uniforme formulieren, protocollen en het gebruik van het leerlingvolgsysteem ParnasSys is het systeem ondersteunend aan datgene waar het om gaat: de onderwijsprocessen. We gaan ervan uit dat kinderen verschillend, dus uniek zijn. Ons onderwijs moet dus tegemoet komen aan die verschillen. We willen ons onderwijs zo inrichten dat het zo passend mogelijk is voor elk kind.

Dit handboek geeft een beeld hoe het onderwijs er in de praktijk uit ziet. We werken constant aan de verbetering van de verschillende aspecten van het onderwijs. Dit document zal dus ook jaarlijks bijgesteld worden, n.a.v. bevindingen en ontwikkelingen.

Hoofdstuk 1 Algemene informatie

In de visie van de stichting gaat het bij het realiseren van (passend) onderwijs om de vraag: 'Wat hebben kinderen nodig om zich te ontwikkelen en voor te bereiden op een zo zelfstandig mogelijke plaats in onze samenleving?'. Er wordt ingezet op een systematische en planmatige scholing en nascholing van leraren. Dit om de zorgbreedte binnen scholen te vergroten. Naast scholing wordt (waar mogelijk) ook geïnvesteerd in meer ondersteuning in de vorm van kleinere klassen, meer handen in de klas en onderwijsondersteunend personeel (onderwijsassistenten, orthopedagogen etc.) in het primaire proces.

Uitgaan van de behoeften en talenten van kinderen betekent dat scholen moeten zoeken naar passende vormen van onderwijs en leren. De ontwikkelingsbevordering van de totale persoonlijkheid van het kind staat centraal. Om passend onderwijs te realiseren is het nodig om vragen te stellen zoals: 'Wat kan het kind?', 'Om welk onderwijs en welke ondersteuning vraagt dit kind?' en 'Wat is er nodig om dat te realiseren?'. Scholen moeten nadenken over de vraag hoe het onderwijs kan worden veranderd. Ouders zijn de eerstverantwoordelijken voor de opvoeding en vorming van hun kind. Bij het zoeken naar een goede leerweg voor een kind is het betrekken van de ouders dus van wezenlijk belang. Openheid en duidelijkheid vanuit de school naar de ouders is een eerste vereiste. Ouders en school hebben elkaar nodig en ondersteunen elkaar wederzijds.

In de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs is afgesproken wat ouders tenminste kunnen verwachten van elke deelnemende school als het gaat om onderwijsondersteuning en het kwaliteitsniveau van de school. Dit wordt de 'basisondersteuning' van het samenwerkingsverband genoemd (zie bijlage). De basisondersteuning is uitgewerkt in verschillende aspecten: preventieve en licht curatieve interventies, de ondersteuningsstructuur en planmatig werken (zie bijlage). In dit handboek wordt uitgewerkt hoe wij in onze stichting handen en voeten geven aan het vormgeven van de basisondersteuning.

Het overeengekomen kwaliteitsniveau is het criterium het landelijk vastgestelde toezichtkader van de onderwijsinspectie:

- de leerprestaties van de school zijn tenminste voldoende
- het Onderwijsleerproces en de Zorg en begeleiding voldoen aan de gestelde norm.

1.1 Ondersteuningsfaciliteiten binnen de school

Op elke school binnen de stichting is een onderwijsteam. In het onderwijsteam van een school zitten in ieder geval de directeur/locatieleider en de MIB-er. Daar waar aanwezig zitten ook de bouwcoördinatoren in het onderwijsteam van een school. Het onderwijsteam is een stuurgroep binnen de school, die de kwaliteit van onderwijs op de agenda zet. Leren van en met elkaar krijgt hiermee een structurele vorm. De intern begeleider legt verantwoording af aan de directeur inzake de kwaliteit van de zorg, de ontwikkeling van het zorgbeleid en de sturing, het begeleiden en coachen van de leraren. De intern begeleider heeft een ondersteunende, controlerende en coachende taak. Verslagen van klassenconsultatie gaan altijd ter kennisgeving naar de directeur. Daar waar de verantwoordelijkheid van de intern begeleider stopt bij het coachen en begeleiden van leerkrachten op onderwijskundig gebied gaat die van de directeur verder. Hij/zij stuurt op de resultaten en ontwikkeling van leraren. De directeur voert de functionerings-, ontwikkelings- en

beoordelingsgesprekken met leerkrachten. De directeur rapporteert op vastgestelde wijze over de behaalde onderwijskundige resultaten.

Een goede samenwerking tussen intern begeleider en directeur is noodzakelijk om de kwaliteit van onderwijs goed te borgen.

De leerkracht verzamelt, ordent, en analyseert relevante en actuele toetsgegevens van alle leerlingen in een (digitaal) groepsoverzicht. Het onderwijsteam analyseert de toetsgegevens op schoolniveau en maakt dit bespreekbaar in het schoolteam en het zorgt dat het leren van en met elkaar structureel vorm krijgt in de school. Hierin worden de kwaliteitsaspecten van het onderwijsleerproces, de onderwijsondersteuning en begeleiding voor de leerling door de leerkrachten specifiek meegenomen. Dit krijgt zijn beslag in een borgingsdocument, waarin kort de praktische invulling van het schooljaarplan staat beschreven.

Het schooljaarplan wordt elk jaar geëvalueerd en de resultaten worden vastgelegd in het schooljaarverslag. De combinatie van doelen vanuit de evaluatie en de doelen uit het schoolondernemingsplan vormen de basis van het nieuwe jaarplan.

Het schoolondernemingsplan geeft in grote lijnen aan waar de school in vier jaar naar toe wil werken, passend binnen de strategische kaders en doelen van de stichting.

Meerschools Intern begeleider (MIB-er)

Elke school heeft een MIB-er. De MIB-er heeft geen lesgevende taken en kan op meerdere scholen werkzaam zijn als intern begeleider. De taakinfilling richt zich met name op de ondersteuning van de leerkracht, adviserende rol bij beleidsvorming op het gebied van kwaliteitszorg en is een spil in het netwerk van de externe zorg. De intern begeleider is onderdeel van een netwerk van intern begeleiders. Omdat binnen onze stichting een intern begeleider inzetbaar is op meerdere scholen spreken we van een Meerschools Intern Begeleider (MIB-er).

Er is gekozen om uit te gaan van een vaste voet van 1 dag per week voor interne begeleiding, ongeacht de schoolgrootte. Dit achten wij minimaal noodzakelijk om op een goede wijze invulling te geven aan de taken van interne begeleiding op een school.

Daarbovenop is een staffel gemaakt die uitgaat van het aantal te begeleiden leerkrachten op de school. Dit staat in relatie met de visie op de kerntaken van een intern begeleider (nadruk op coaching van leerkrachten).

Voor de begeleiding van 7 – 13 leerkrachten komt er een dagdeel bovenop de vaste voet. Bij 14 – 21 leerkrachten weer een dagdeel enz.

Met alle –huidige- intern begeleiders worden gesprekken gevoerd m.b.t. hun rol en wensen in dit organisatiemodel. Hieruit ontstaat een duidelijk beeld waar ambities en wensen van intern begeleiders liggen. Op grond van dat beeld wordt een voorstel gemaakt.

De taken van de intern begeleider staan beschreven in het functieprofiel. Deze is te vinden op het portaal van de desbetreffende stichting.

1.2 Ondersteuningsfaciliteiten rondom de school

Ondersteuningsteam

Binnen de stichting hebben we een ondersteuningsteam. Dit team bestaat uit MIB-ers en onderwijsspecialisten van Kompas.

MIB-netwerk

Het MIB-netwerk draagt bij aan professionalisering van de MIB-er. De groep MIB-ers komt meerdere malen per jaar bij elkaar op initiatief van de MIB-coördinator. De MIB-coördinator stuurt het netwerk aan, fungeert als vraagbaak, ondersteunt inhoudelijk en informeert over inrichting en nieuwe ontwikkelingen binnen het onderwijs. Het netwerk heeft een collegiale hulpfunctie (interview,

consultatie), draagt bij aan professionalisering (scholing) en het netwerk adviseert directies over inrichting en ontwikkeling van adaptief onderwijs en werkt in opdracht van de directie vanuit de doelen van het stichtingsjaarplan. Door de MIB-ers wordt de jaarlijkse zorg- en borgkalender gemaakt, waarin o.a. toetsen, groepsbesprekingen, leerlingbesprekingen, themavergaderingen en klassenbezoeken worden opgenomen.

Onderwijsspecialisten

De onderwijsspecialisten van het onderwijsondersteuningsteam Kompas staan dicht bij de school en ondersteunen, onderzoeken, adviseren en/of begeleiden de basisschool bij hun vragen m.b.t. de onderwijsbehoefte van kinderen. Het team van Kompas bestaat uit meerdere orthopedagogen, ambulante begeleiders en een psychologisch assistent. Dit kan eventueel worden uitgebreid met experts op diverse gebieden. Centraal staat dat de nadruk ligt op dat wat de leerling wél kan in relatie met de bevordering van de ontwikkeling van de totale persoonlijkheid van het kind.

De onderwijsspecialist (orthopedagoog Kompas of ambulante begeleider) spreekt de school aan op de eigen kracht en het eigen oplossingsvermogen. De onderwijsspecialist gaat daarbij in op het klassenmanagement, de instructiekwaliteit en/of het pedagogisch klimaat in de school. De onderwijsspecialist is goed bekend met de school en betreft de gehele schoolkwaliteit bij de advisering.

De onderwijsspecialist kan scholen met elkaar in contact brengen om effectieve werkwijzen aan elkaar over te dragen. Hiervoor zal een verbinding kunnen worden gezocht met de Talenten linkacademie.

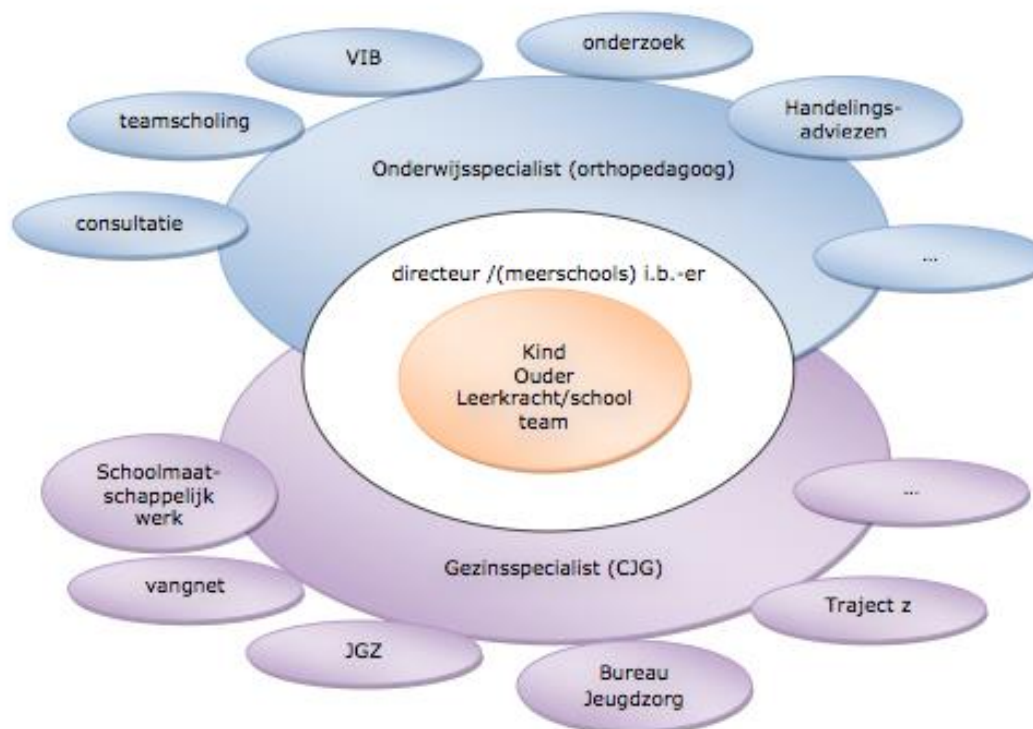
De onderwijsspecialist heeft inzicht in de best passende plek voor een leerling, en adviseert eventueel een andere (speciale) basisschool. De onderwijsspecialist werkt in de school, maar is niet van de school.

De onderwijsspecialisten zetten zich zowel preventief als curatief in. Minimaal vier keer per jaar komt een specialist van Kompas bij de MIB-er voor een consultatief overleg.

De onderwijsspecialist ondersteunt de MIB-er bij vragen omtrent leerkrachtbegeleiding en leerlingbegeleiding. Daarnaast worden scholingsbijeenkomsten georganiseerd voor de MIB-ers en de schoolteams.

Samenwerking met partners

De school werkt samen met partners met eenzelfde visie op onderwijs en kinderen. Afstemming tussen alle partijen is van essentieel belang om effectief ondersteuning te organiseren. In het schema hieronder wordt beschreven wat de verschillende partners voor rol hebben binnen de school:

Kind, ouder en leerkracht staan centraal. De eerste schil daaromheen is het onderwijsteam van –in ieder geval- directeur en de MIB-er. De directeur is regievoerder. De MIB-er ondersteunt en coördineert vanuit zijn/haar specialisme. Een vraag van de school wordt aan de onderwijsspecialist of/en de gezinsspecialist gesteld (en beiden als de vraag zowel het onderwijs als het gezin betreft). Handlingsnelheid is gewenst.

De gezinsspecialist

De gezinsspecialist zorgt voor de korte lijn naar het CJG en het bredere veld van jeugdzorg. Hij of zij coördineert de zorg vanuit het CJG. De gezinsspecialist kan advies geven t.a.v. (vroeg)signalering en preventie in en om de school. De gezinsspecialist is er ook om bij een opvoedingshulpvraag de communicatielijnen tussen school-ouders open te houden en houdt de directeur op de hoogte van de voortgang. Ook de betrokkenheid van jeugdarts of schoolverpleegkundige is van groot belang.

Daar waar ouders om de school heen externe ondersteuning inschakelen, waarbij uiteindelijk ook inbreng van de school wordt verwacht, is het streven om de contacten via onderwijs-c.q. gezinsspecialist te laten lopen. Als externe adviseurs handelingsadviezen geven aan de school, maakt de school de afweging of de uitvoering hiervan wenselijk en mogelijk is. De school communiceert het standpunt dat ze inneemt naar de ouders.

Hoofdstuk 2 Werkwijze in de klas

In de klassen wordt gewerkt volgens het model van handelingsgericht werken. Dit model beschrijft een manier van cyclisch werken. Deze cyclus wordt 2-3 keer per jaar doorlopen, afhankelijk van de stichtingsafspraken, en bestaat uit de volgende stappen:

1. Het evalueren en verzamelen van gegevens over leerlingen;
2. Het signaleren van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften;
3. Het benoemen van de specifieke onderwijsbehoeften;
4. Het clusteren van leerlingen met gelijksoortige specifieke onderwijsbehoeften;
5. Het opstellen van een plan;
6. Het uitvoeren van het plan.

De leerkracht wordt door de MIB-er begeleid bij het doorlopen van de cyclus. Daarbij heeft de intern begeleider drie ankerpunten:

1. De groepsbespreking
2. De leerlingbespreking
3. De klassenbezoeken

In hoofdstuk 3 worden de stappen nader uitgelegd.

Aan het begin van het schooljaar brengt de leerkracht de kenmerken en onderwijsbehoeften van de groep in kaart. De leerkracht legt vast wat de pedagogische en didactische kenmerken zijn van de groep.

Aan de hand van de verzamelde informatie beschrijft de leerkracht hoe afgestemd wordt op de verschillende onderwijsbehoeften van de leerlingen/groep. Dit kan afstemming zijn in aanbod, instructie, verwerking en onderwijstijd. Indien het gaat om afstemming in het aanbod worden de leerdoelen ook beschreven. De organisatie van de afstemming wordt tevens beschreven en is terug te vinden in de weekplanning van de leerkrachten.

Drie a vier keer per jaar vindt er een evaluatie plaats. Deze vindt plaats tijdens de groepsbespreking. De onderwijsbehoeften van de leerlingen worden besproken en opnieuw vastgesteld. Plannen worden geëvalueerd en indien nodig bijgesteld of afgesloten.

Wanneer een leerling lijkt te stagneren in zijn ontwikkeling en de leerlijnen van zijn leerjaar niet lijkt te behalen wordt er door de leerkracht een hulplan opgesteld. Tevens kan het zijn dat een leerling extra ondersteuning nodig heeft op pedagogisch gebied. In overleg met de MIB-er wordt vervolgens een pedagogisch hulplan opgesteld. In deze hulplannen wordt beschreven wat de doelen voor de komende periode zijn. Voor het formuleren van de didactische doelen maken we gebruik van de leerlijnen. Uitgangspunt is dat alle leerlingen het basisaanbod krijgen aangeboden. Uitzonderingen hierop zijn leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Dit kunnen leerlingen zijn die het eindniveau van groep 8 niet zullen halen of de hoogbegaafde leerlingen die extra, aangepaste doelen hebben. Voor deze leerlingen wordt een ontwikkelingsperspectief opgesteld.

De MIB-er komt regelmatig in de klas kijken om de leerkracht feedback te geven op de uitvoering van de plannen (klassenbezoek).

Hoofdstuk 3 De leerlingenzorg in 7 stappen

Stap 1: Verzamelen en ordenen van gegevens

Alle gegevens over de ontwikkeling van de leerlingen worden digitaal opgeslagen in het leerlingvolgsysteem ParnasSys. Het stelt ons in staat om regelmatig en systematisch gegevens te verzamelen omtrent de vorderingen van de leerlingen, waarbij gebruik gemaakt wordt van een aantal observatielijsten en een aantal signaleringstoetsen.

➤ Groep 1-2

Groepsleerkrachten van groep 1 en 2 verzamelen/registreren de ontwikkeling van leerlingen d.m.v. observatiegegevens, een kleutervolgsysteem en eventueel aanvullende toetsen. Met het oog op het proces van aanvankelijk lezen in groep 3 wordt er in groep 2 bij risicoleerlingen een 'risicoscreening oudste kleuters' gedaan. Iedere school heeft een beredeneerd aanbod voor groep 1-2.

➤ Groep 3 tot en met 8

De leerkrachten verzamelen gegevens door methodegebonden toetsen, observaties, gesprekken met leerlingen en ouders. De resultaten worden geregistreerd in ParnasSys. De leerkrachten verzamelen ook gegevens met behulp van niet-methode gebonden toetsen. Op de jaarlijkse toetskalender staat vermeld welke toetsen wanneer in welke groepen dienen te worden afgenomen. Al deze niet-methodegebonden toetsen worden met behulp van ParnasSys in kaart gebracht: individuele -, groeps-, en school- overzichten. We werken binnen de school met de niet-methode gebonden toetsen van het Cito LOVS.

De Cito toetsen hebben we ingevoerd voor de volgende vakgebieden:

- DMT (groep 3-8) en/of Technische Lezen LOVS (groep 3-8);
- Spelling LOVS (groep 3-8);
- Begrijpend Lezen LOVS (groep 4-8);
- Rekenen- Wiskunde LOVS (groep 3-8);
- Woordenschat LOVS (groep 3-8);
- Eindtoets (groep 8).

Naast de vaste bovenstaande toetsen vullen de scholen zelf aan welke toetsen uit het Cito LOVS passen bij de visie en populatie van de school.

De (toets)gegevens van de leerlingen en de groepsoverzichten zijn terug te vinden in ParnasSys. De overzichten op groeps- en op schoolniveau zijn terug te vinden in de inspectiemap.

Naast het invoeren van de toetsgegevens worden er ook notities aangemaakt in ParnasSys. Deze notities staan genoteerd in het digitale dossier van de leerling. Dit heeft als voordeel dat alle informatie van de betreffende leerling (toetsgegevens en notities) overzichtelijk is weergegeven.

Veel van de leerlinggegevens zullen terug te vinden zijn in ParnasSys. Een aantal gegevens, zoals inschrijfformulieren, officiële documenten en onderzoeksverslagen, zullen tevens bewaard worden in het leerlingdossier in een afsluitbare kast. Deze gegevens worden 5 jaar na het verlaten van de school vernietigd.

Stap 2: Signaleren en bespreken van leerlingen

Regelmatig vindt er overleg plaats over de leerlingen. Dit staat ingepland in de zorg- en borgkalender van de school. Van de resultaten op de niet methodegebonden toetsen (Cito [LOVS](#)) maken de

leerkrachten samen met de MIB-er een analyse op groepsniveau. Deze wordt besproken met de directeur en, daar waar aanwezig, de bouwcoördinator(en).

1. Wanneer een leerkracht 'handelingsverlegen' is en/of zorgen heeft over een leerling gaat de leerkracht eerst in gesprek met een collega-leerkracht.
2. De tweede stap is dat de leerling besproken wordt met de MIB-er. Dit kan bijvoorbeeld tijdens een groepsbespreking of op verzoek van de leerkracht. De MIB-er geeft vervolgens handelingsgerichte adviezen aan de leerkracht. De groepsbesprekingen zijn drie a vier keer per schooljaar. Bij de groepsbespreking zijn de MIB-er en de groepsleerkracht aanwezig. In deze bespreking wordt onder de onderwijsbehoeften van groep aangescherpt en bekeken hoe de leerlingen zich ontwikkelen. Daarnaast kan de leerkracht aangeven waar zij/hij begeleiding wenst van de MIB-er.

Uit de groepsbesprekingen komen leerlingen naar voren die besproken kunnen worden in de leerlingbespreking. Wanneer een leerling ingebracht wordt in de leerlingbespreking wordt er door de leerkracht de notitie Leerlingbespreking ingevuld. Deze is te vinden in ParnasSys.

Centraal in de leerlingbespreking staat de begeleidingsvraag van de leerkracht.

De leerlingbespreking kan leiden tot de volgende stappen:

- Opstellen hulplan in ParnasSys, waarin de groepsleerkracht tegemoet komt aan de onderwijsbehoeften van de leerling (zie stap 3);
- Inschakelen hulp onderwijsondersteuningsteam Kompas/(zie stap 5).

Naast de groepsbespreking en de leerlingbespreking vindt er een aantal keer per jaar door de MIB-er consultatie plaats met de orthopedagoog van het onderwijsondersteuningsteam Kompas.

Stap 3: Hulp aan de leerling in de klas door de groepsleerkracht

De leerlingbespreking kan leiden tot afspraken over extra hulp in de klas. De groepsleerkracht geeft deze hulp in eerste instantie altijd zelf. De leerkracht maakt hierbij gebruik van de in de methode aangegeven adviezen voor extra hulp, de orthotheek en/of adviezen van de MIB-er of collega leerkracht. Na afloop van een van tevoren afgesproken termijn (ongeveer 8 weken) wordt de hulp geëvalueerd (zie stap 4). De extra hulp wordt beschreven in een plan. Bij problemen met het organiseren van de hulp in de klas wordt overlegd met de MIB-er. De ouders worden mondeling geïnformeerd over de extra hulp. Eventueel kan van de ouders een handtekening worden gevraagd.

De MIB-er voert systematisch klassenbezoeken uit. Een klassenbezoek heeft tot doel om de leerkracht te professionaliseren in het aansturen van de onderwijsleerprocessen in de groep, zodat de hulp in de klas optimaal gegeven wordt. In de zorg- en borgkalender worden klassenbezoeken ingepland. Bij elke leerkracht vindt minimaal één keer per jaar een klassenbezoek plaats door MIB-er en directeur. Voor het vastleggen van de klassenconsultaties wordt gewerkt met COO7. Klassensbezoeken kunnen ook op aanvraag van de leerkracht plaatsvinden.

We onderscheiden 4 zorgniveaus in de groep:

Zorgniveau 1: De leerling ontwikkelt zich gemiddeld of goed en functioneert in de grote groep. De begeleiding vindt plaats volgens de aanwijzingen in de methode.

Zorgniveau 2: De leerling ervaart geringe leer- of ontwikkelproblemen op deelgebieden. De leerling krijgt extra begeleiding in een subgroep.

Zorgniveau 3: De leerling ervaart ernstige leer- of ontwikkelingsproblemen op enkele of alle deelgebieden. De leerstof en instructie worden afgestemd op de onderwijsbehoeften van de individuele leerling.

Zorgniveau 4: De problemen zijn ernstig en hardnekkig. De leerling wordt aangemeld voor extern onderzoek. De leerstof en de instructie worden afgestemd op de onderwijsbehoeften van de individuele leerling. Indien nodig wordt de begeleiding uitgevoerd door een externe expert in nauw overleg met de school.

In bijlage 2 en 3 (afhankelijk van de werkwijze van de betreffende stichting) wordt beschreven welke stappen doorlopen worden voordat een leerling op een bepaald zorgniveau geplaatst wordt.

Stap 4: Evaluatie van de geboden hulp

Na de afgesproken termijn vindt een evaluatie plaats of de doelen behaald zijn (stap 3). Aan de hand daarvan vindt eventueel overleg plaats tussen de groepsleerkracht en de MIB-er. Mogelijke uitkomsten zijn:

- Het is gelukt om tegemoet te komen aan de onderwijsbehoefte van deze leerling;
- Vervolg hulp in de klas al dan niet met aangepast programma, aan de hand van een nieuw hulplan;
- Inschakelen hulp onderwijsondersteuningsteam Kompas/(zie stap 5).

De uitkomst wordt met de ouders overlegd. Als besloten wordt tot consultatie worden de ouders hiervan op de hoogte gesteld. Verlenen de ouders geen toestemming tot consultatie, dan betekent dat niet automatisch dat de leerling weer voor extra hulp in aanmerking komt. In voorkomende gevallen wordt door het schoolteam een besluit over verdere stappen genomen (zie 5.4).

Stap 5: Het inschakelen van onderwijspecialisten

Wanneer de school – na de evaluatie van de geboden hulp – vragen houdt over de onderwijsbehoefte van een leerling, of de leerkracht heeft behoefte aan ondersteuning om hieraan tegemoet te komen, dan wordt het onderwijsondersteuningsteam Kompas ingeschakeld. De leerkracht vult het aanmeldingsformulier in. Daarnaast wordt er toestemming aan de ouders gevraagd.

Kompas wordt geraadpleegd als de leerling zich niet naar verwachting ontwikkelt en de expertisebronnen binnen de school (leerkracht-collega-MIB-er) zijn ingezet. Naast een observatie door Kompas en een gesprek kan het zinvol zijn om de kindkenmerken en onderwijsbehoeften beter in beeld te krijgen. Dit gebeurt d.m.v. een individueel onderzoek.

Dit kan de volgende resultaten geven:

- De onderwijsbehoefte van de leerling is duidelijk, de "handelingsverlegenheid" wordt opgeheven en er zijn weer nieuwe handelingsalternatieven;
- De onderwijsbehoefte van de leerling is duidelijk, er wordt een ontwikkelingsperspectief voor de leerling opgesteld (zie ook het protocol ontwikkelingsperspectief);
- De onderwijsbehoefte van de leerling is duidelijk. De handelingsverlegenheid blijft bestaan. De expertise van de school wordt aangevuld met de expertise uit de clusters, zodat de leerling binnen de school geholpen kan worden;
- De onderwijsbehoefte van de leerling is duidelijk. De school kan niet bieden wat de leerling nodig heeft en het kind wordt aangemeld bij de Commissie voor Toelating (CvT) c.q. Commissie voor Advies (CvA) zie bijlage route toelaatbaarheidsverklaring (bijlage volgt nog).

- De onderwijsbehoefte van de leerling is niet duidelijk; ander extern onderzoek is noodzakelijk (kinderarts, motorisch fysiotherapeut, dyslexie-expert, Preventieve Ambulante Begeleiding, etc.).

Stap 6: Opstellen van een ontwikkelingsperspectief

Als een leerling een ontwikkelingstempo heeft dat sterk afwijkt van het gemiddelde van zijn/haar groep, stelt de leerkracht, na overleg met Kompas, op basis van de gegevens een ontwikkelingsperspectief op, waarin is aangegeven op welke specifieke einddoelen de leerkracht inzet en met welke middelen en tussendoelen getracht wordt deze te bereiken. Voor het opstellen van een ontwikkelingsperspectief moet er altijd overleg geweest zijn met Kompas. In alle gevallen zal er een psychologisch onderzoek/intelligentie onderzoek uitgevoerd worden door de orthopedagoog van Kompas. De school streeft er zoveel mogelijk naar, pas een ontwikkelingsperspectief op te stellen als het kind in groep 5 of 6 zit.

Stap 7: Aanmelding bij het Speciaal Basisonderwijs (SBO) of het Speciaal Onderwijs (SO)

Wanneer, na het inschakelen van Kompas en andere externe deskundigen (zoals: jeugdarts GGD, School Maatschappelijk Werk) blijkt dat de grens van de school m.b.t. een leerling zijn bereikt en de school 'handelingsverlegen' is, dan wordt gekeken waar de leerling het best geplaatst kan worden. Dit kan een school voor Speciaal Basisonderwijs (SBO) zijn of een school voor Speciaal Onderwijs (SO).

Voor plaatsing op het S(B)O wordt de Commissie Voor Toelating ingeschakeld. De school is verantwoordelijk voor het aanvragen van een toelaatbaarheidsverklaring. De school vult hiervoor de documenten in die vanuit het samenwerkingsverband worden aangedragen (zie bijlage ...). Omdat deze formulieren nog niet zijn vastgesteld, hanteren we voorlopig nog de bestaande formulieren van de (voormalige) PCL.

Hoofdstuk 4 Organisatie van de ondersteuning

Leerlingen verschillen in de mate waarin en de manier waarop ze ondersteuning nodig hebben. Ter bevordering van de sociale cohesie in de groep en om het klassenmanagement uitvoerbaar te houden worden de individuele onderwijsbehoeften zoveel mogelijk geclusterd en verwerkt in een groepsaanbod.

De basisgroep zal de doelen die worden gesteld vanuit de leerlijnen behalen met de basisinstructie en verwerking. Binnen deze groep zal ook een aantal leerlingen zijn die preteaching, verlengde instructie of extra **inoefening** nodig hebben. Een andere groep leerlingen zal meer behoefte hebben aan een verkorte instructie en verdieping en/of verrijking van de leerstof. De differentiatie in aanpak en instructie wordt door de leerkracht verwerkt in de zorgverbreding van de weekplanning.

In een jaargroep zijn ruwweg vijf leerlijnen te onderscheiden:

Leerlijn 1 is het niveau voor die leerlingen die het reguliere programma voor een belangrijk deel wat betreft de vakinhoudelijke gebieden niet kunnen volgen. Zij zitten op een individuele leerlijn.

Leerlijn 2 is die groep kinderen die met wat aanpassingen het reguliere traject kunnen blijven volgen. Op deze wijze kunnen ze 'met de klas meedoen'.

Leerlijn 3 is de gemiddelde groep. Deze kinderen volgen het onderwijstraject zoals het volgens de onderwijsmethode bedoeld is.

In leerlijn 4 zitten intelligente kinderen die de methode volgen maar daarnaast aanvullende stof kunnen maken. Dat kan betrekking hebben op een enkel vakgebied, maar ook op meerdere terreinen. Zij krijgen aanvullende stof uit andere (moeilijker) methodes.

Leerlijn 5 is bedoeld voor de zeer intelligente en (hoog)begaaftde kinderen.

4.1 Niveaus van ondersteuning

De volgende niveaus van ondersteuning worden gehanteerd om aan te sluiten bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen:

- Kortdurende ondersteuning (zonder hulplan). Maximaal 2 weken.
- Langer durende ondersteuning op basis van een hulplan (ongeveer 8 weken met zo nodig verlenging).
- Langdurende begeleiding met een gepland aanbod in het kader van een beschreven ontwikkelingsperspectief dat afwijkt van het gemiddelde perspectief.

In bijlage 2 en 3 is weergegeven hoe gekomen wordt tot bovenstaande niveaus van ondersteuning per stichting.

De ondersteuning van de school kan uitgebreid worden met de expertise van de orthopedagogen van Kompas .

Kortdurende ondersteuning (zonder hulplan)

Bij het nakijken/ analyseren van het gemaakte werk kan blijken, dat een leerling de leerstof niet goed heeft begrepen. Door middel van extra instructie, reteaching wordt getracht het kind "bij de les" te houden. Deze extra begeleiding wordt vermeld in de weekplanning en mag ten hoogste 2 weken duren. Wanneer blijkt dat deze leerling meer afstemming nodig heeft in instructie, aanbod, verwerking en/ of onderwijstijd wordt dit beschreven door de leerkracht en is dit terug te vinden in de weekplanning.

Langer durende ondersteuning op basis van een hulplan of groepsplan (ongeveer 8 weken)

Op basis van de volgende criteria wordt gekozen voor planmatige hulp, beschreven in een hulplan of wordt opgenomen in het groepsplan (afhankelijk van de stichtingsafspraken volgens bijlagen .. en ..):

- De leerling scoort onvoldoende op de toetsen van Cito LOVS (VI/V) en lijkt daarnaast de leerdoelen van zijn leerjaar niet te behalen.

In het hulplan worden doelen beschreven die een leerling heeft naast de reguliere doelen van de leerlijn om. Hier wordt dus afgeweken van de reguliere leerlijn.

Bij het eerste hulplan worden de ouders in kennis gesteld over de inhoud van het hulplan. Ook als de extra hulp stopt, verdient het aanbeveling de ouders in te lichten. Vervolghulpplannen kunnen tijdens de rapportbesprekingen met de ouders worden doorgesproken. Plannen worden in ParnasSys gemaakt, waarin een ver verwijderd einddoel wordt onderverdeeld in tussendoelen die elk in een plan worden omschreven.

Ontwikkelingsperspectief/aangepast uitstroomprofiel (op basis van een hulplan eigen leerlijn).

De keuze om over te gaan op een aangepast ontwikkelingsperspectief (OPP) is als een leerling een langdurende, blijvende achterstand heeft, ondanks goede inzet van de school.

In overleg met de ouders kan een eigen leerlijn voor het kind opgezet worden op basis van de te verwachten leerresultaten eind groep 8. Dit kan berekend worden aan de hand van het leerrendement op dat moment. Aan de ouders wordt duidelijk gemaakt wat het eindniveau van hun kind bij benadering zal worden. Deze leerlijn wordt via deelhulpplannen uitgezet. Deze deelhulpplannen worden aan het einde van de periode waarop ze betrekking hebben geëvalueerd en bieden de mogelijkheid om de uitgezette leerlijn eventueel in de loop van de tijd bij te stellen.

Uitgangspunt voor een aangepast ontwikkelingsperspectief is dat de leerling minimaal twee keer een E op een Cito LOVS toets heeft gescoord en dat er is ingezet op aanpassing in instructie en leerstofaanbod. Binnen de stichting is afgesproken dat er voor de onderbouwing tevens een IQ onderzoek heeft plaatsgevonden. In principe wordt een eigen leerlijn opgezet vanaf groep 6.

Voor het ontwikkelingsperspectief wordt uitgegaan van het leerrendement. Een ontwikkelingsperspectief wordt bijgesteld naar boven of naar beneden als het leerrendement van de leerling herhaaldelijk (minimaal twee keer) niet overeenkomt met het verwachte leerrendement. Ook hier wordt eerst gekeken naar het leerrendement en naar het instructie- en leerstofaanbod. Bijstelling van het ontwikkelingsperspectief gebeurt altijd in overleg met MIB-er, Kompas en ouders.

Als de school, ondanks het handelen dat heeft plaatsgevonden, niet kan voldoen aan de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling, kan worden besloten tot aanmelding bij de CvT. De school vraagt dan een toelaatbaarheidsverklaring aan voor het Speciaal Basis Onderwijs of het Speciaal Onderwijs.

4.2 Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

4.2.1 De meer-en hoogbegaafde leerlingen

Binnen de stichting wordt onderscheid gemaakt tussen leerlingen die goed presteren op één of meer leergebieden, intelligente/meerbegaafde kinderen en hoogintelligente kinderen die hoogbegaafd zijn of de potentie hebben dit te worden. We gaan er vanuit dat hoogbegaafde leerlingen uitblinken op verschillende gebieden. Er komen in de praktijk echter ook leerlingen voor die uitblinken op een bepaald vakgebied. In dat geval spreken we niet over hoogbegaafde leerlingen, maar over

meerbegaafde leerlingen. Deze leerlingen kunnen gedeeltelijk dezelfde problemen ervaren als hoogbegaafde kinderen. Op stichtingsniveau is er een protocol meer- en hoogbegaafdheid.

Uitgangspunt:

Het uitgangspunt bij het lesgeven aan hoogbegaafde leerlingen is om leerlingen zowel pedagogisch (sociaal-emotioneel) als didactisch (cognitief) op hun eigen manier te benaderen. Het vormgeven van onderwijs aan hoogbegaafden begint bij de erkenning dat deze leerlingen recht hebben als ieder andere leerling op onderwijs op maat, ook als dat betekent dat dit onderwijs afwijkt.

➤ **Compacten**

Bij compacten wordt de lesstof ingedikt voor de meer- of hoogbegaafde leerling. Bij het indikken van de lesstof wordt de oefenstof geminimaliseerd en de herhalingsstof geschrapt. Voor het compacten van de leerstof maken we gebruik van de routeboekjes van SLO. Hoogbegaafde leerlingen die meer werk aankunnen, werken gecomprimeerd door de taal- en/of rekenmethode. In de routeboekjes staat vastgelegd welke onderdelen de leerling gaat leren, wat overgeslagen kan worden en welke instructiemomenten nodig zijn. Ook staat er in aangegeven welke taken wanneer gedaan moeten worden, zodat alle leerstof van de methode aangeboden wordt. Dit noemen we "compacten". Hierdoor kan de leerling de basisstof sneller doorwerken dan gebruikelijk en wordt er tijd gecreëerd om te werken met Levelwerk

➤ **Verrijken**

Na het afronden van het werk van het routeboekje is er ruimte voor beter presterende leerlingen om verder te gaan met verdiepende stof. Dit noemen we verrijken. De leerkracht geeft instructie over de te gebruiken materialen en de leerlingen houden zelf de vorderingen bij. De leerkracht borgt de continuïteit door één keer per week de verslaggeving van de leerlingen te bespreken en voortgangsafspraken te maken. De leerlingen krijgen dan ook de gelegenheid om feedback te geven op hun eigen handelen en dat van anderen. Deze leerlijn maakt gebruik van kisten met daarin allerlei materialen. Voor alle groepen is er een kist beschikbaar.

Met verrijkingsmaterialen kan worden gerealiseerd dat bij de leerling een beroep wordt gedaan op:

- Het zoeken naar antwoorden in een open vraagstelling;
- Het zoeken naar meerdere oplossingsstrategieën, waarbij eigen creativiteit een rol kan spelen;
- Het werken op hoog niveau in een hoog tempo.

Bij rekenen, taal en begrijpend lezen kan de verrijking meer gestructureerd en met meer afwisseling worden aangeboden. De leerkracht is en blijft verantwoordelijk voor de keuze van de ingedikte- en de verrijkingsstof. Hij/zij bepaalt wat de leerling moet maken. Hij/zij stelt de inhoud vast. Dit behoort echter wel in de afsprakenlijn van de school te passen, wat is er in de voorgaande groep reeds is gedaan, welke werkwijze paste goed bij deze leerling en hoe kunnen we volgend jaar verder met deze leerling. Goed overleg tussen leerkrachten is dan ook onontbeerlijk. Er mag dan ook geen sprake zijn van een vrijblijvend karakter. Kortom:

- bewuste keuze van extra leerstof;
- opnemen op taakbrief;
- inplannen in instructieooster vraagt begeleiding;
- corrective;
- eisen stellen aan resultaat;
- feedback;
- beoordeling;
- rapportage;
- zelfreflectie leerlingen.

Omdat een kind dat hoogbegaafd is sneller door de reguliere leerstof heen gaat, kan soms versnelling gewenst zijn (een klas overslaan). Dit zou nooit als enige maatregel genomen moeten worden, omdat een leerling daar niet alleen mee geholpen is. Het kind heeft een andere manier van leren en heeft daarom andere soorten leerstof nodig.

Onderwijsaanpassingen

Om leerlingen tijdens het compacten en verrijken goed te kunnen begeleiden zijn er onderwijsaanpassingen nodig. Welke aanpak het beste is, verschilt per leerling. Het is daarom van belang dat er binnen de school meerdere aanpassingen geboden worden en dat per leerling gekeken wordt wat tot de beste resultaten leidt. Voor (hoog)begaafde leerlingen maken wij gebruik van Levelwerk.

4.2.2 Leerlingen met specifieke leerproblemen

Voor leerlingen met specifieke leerproblemen zoals ernstige lees- en/of spellingproblemen of ernstige rekenproblemen heeft de stichting protocollen opgesteld.

Protocol Leesproblemen en Dyslexie

Toetsresultaten worden steeds gebruikt om het lees- en spellingonderwijs zo goed mogelijk af te stemmen op de behoeften van de leerlingen. Bij het zien van de resultaten worden de volgende vragen gesteld: hoe komt het dat, en wat kunnen we eraan doen om dit zo te houden of te verbeteren? De resultaten worden dus ingezet om het lees- en spellingonderwijs vorm te geven en leerlingen – waar nodig – hulp op maat te geven.

➤ Monitoren en registreren

Toetsresultaten, aanvullende observaties en een beschrijving van de geboden begeleiding worden gedocumenteerd. Door te registreren werkt men aan een systematische dossiervorming en wordt de doorgaande lijn in de begeleiding gewaarborgd.

Om individuele leerlingen die moeite hebben met lezen en/of spellen zo vroeg mogelijk te signaleren, is het belangrijk om steeds systematisch in kaart te brengen hoe ver een leerling in zijn lees- en spellingontwikkeling is en waar hij bijgestuurd dan wel extra gestimuleerd moet worden. Door dit nauwgezet monitoren houdt de leerkracht een vinger aan de pols en kan er op tijd worden ingegrepen wanneer er achterstanden op lees-/spellinggebied dreigen te ontstaan.

➤ Vermoeden van Dyslexie

Bij tegenvallende lees- en/of spellingprestaties kan de leerkracht vermoeden dat er sprake is van dyslexie. Het blijft echter moeilijk om leerlingen met dyslexie te onderscheiden van leerlingen met ernstige leesproblemen, omdat er sprake is van een glijdende schaal en dyslexie geen kwalitatief en kwantitatief nauw omgrensd verschijnsel is. Om het vermoeden te onderbouwen moet de hardnekkigheid van het probleem worden aangetoond. Deze hardnekkigheid moet blijken uit achterstand en didactische resistentie (Stichting Dyslexie Nederland, 2008).

➤ Achterstand

Er wordt van significante achterstand gesproken als een leerling op woordniveau/spelling een niveau behaalt dat niet past bij zijn leeftijd en omstandigheden (Stichting Dyslexie Nederland, 2008).

Dit zijn over het algemeen leerlingen die zeer zwak scoren op bijvoorbeeld de DMT en spelling/PI dictee. Een score op E-niveau wordt als belangrijk, maar niet als doorslaggevend gezien.

Aan het eind van het schooljaar zorgt de leerkracht voor een goed overdracht naar de volgende groep. Dit wordt verwoord in het hulpplan dat voor de zomervakantie door de leerkracht wordt opgesteld. Het dossier gaat steeds mee naar het volgende schooljaar en wordt verder ingevuld door de betreffende leerkracht. Het dossier is een middel om de doorgaande lijn in de begeleiding van zwakke lezers en spellers te bewerkstelligen. Het biedt een overzicht met wat er allemaal met de leerling gedaan is, wat de effecten daarvan waren en wat de vervolgstappen waren.

Samen met de MIB-er/ betrokken leesspecialist formuleert de leerkracht handelingsadviezen voor de leerkracht in het volgende schooljaar. Vervolgens vindt er een leerlingbespreking plaats van de oude leerkracht met de nieuwe leerkracht waarin de punten uit de eindevaluatie mondeling worden toegelicht. Dit om een solide overgang naar de volgende groep te waarborgen.

Tevens vindt er een gesprek plaats met de ouders van leerlingen die het volgende schooljaar (weer) extra hulp krijgen.

Protocol Ernstige Reken- en Wiskunde problemen en Dyscalculie

In het Protocol Rekenproblemen en Dyscalculie ligt de nadruk op het bieden van passend reken-wiskundeonderwijs aan alle leerlingen op het (S)BaO; hierin wordt het protocol ERWD (2011) gevolgd. Uitgangspunt daarbij is het oplossingsgerichte werken, in combinatie met Handelingsgericht werken/Opbrengstgericht Werken met als centrale gedachte: 'Onderwijs dient afgestemd te zijn op wat de leerling nodig heeft', oftewel: 'Wat heeft dit kind, van deze ouders, in deze groep, bij deze leerkracht, op deze school de komende periode nodig?' Er worden handreikingen gegeven m.b.t. invulling van effectief rekenonderwijs en welke aandachtspunten van belang zijn bij een adequate afstemming tussen onderwijsaanbod en onderwijsbehoeften. Daarnaast wordt beschreven welke werkwijze gehanteerd wordt wanneer de school vermoedt dat er bij een leerling sprake is van dyscalculie.

Om individuele leerlingen die moeite hebben met rekenen zo vroeg mogelijk te signaleren, is het belangrijk om steeds systematisch in kaart te brengen hoe ver een leerling in zijn rekenwiskundige ontwikkeling is en waar bijgestuurd dan wel extra gestimuleerd moet worden. Door dit nauwgezet monitoren houdt de leerkracht een vinger aan de pols en kan er op tijd worden ingegrepen wanneer er achterstanden op rekengebied dreigen te ontstaan. Hoe eerder er hulp wordt geboden, des te groter de kans dat het probleem beperkt blijft en des te kleiner de kans dat de zwakke rekenwiskundige vaardigheden een negatieve invloed hebben op de algemene cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling.

Om het vermoeden van dyscalculie te onderbouwen, moet uit onderzoek blijken dat aan alle drie onderkende criteria is voldaan (bron: Protocol DDG, 2012):

- a) Het criterium van ernst
- b) Het criterium van achterstand en
- c) Het criterium van didactische resistentie

Aan het eind van het schooljaar noteert de leerkracht het overdrachtsformulier in (notitiecategorie ParnasSys), op individueel of op groepsniveau. Hierin staan alle gegevens die relevant zijn voor de nieuwe leerkracht.

Met een gedegen overdracht wordt de doorgaande lijn in zorg gewaarborgd: de leerkracht kan direct vanaf het begin van het schooljaar haar onderwijs laten aansluiten bij de onderwijsbehoefte van de leerling. De leerling komt op deze manier in de nieuwe groep in een voor hem passende leeromgeving

terecht en de ouders weten dat de nieuwe leerkracht op de hoogte is van de onderwijsbehoeften van hun kind.

4.2.3 Sociale veiligheid

Leerlingen horen zich op school veilig te kunnen ontwikkelen. Daarom wordt voor een veilige omgeving gezorgd. Een omgeving zonder geweld, pesten en intimidatie, waarin de fysieke veiligheid van leerlingen gewaarborgd is en de kans op brand en ongelukken zo klein mogelijk is. Hiervoor heeft de stichting een veiligheidsbeleid opgesteld. In het veiligheidsbeleid is ook het protocol Meldcode huiselijk geweld opgenomen. Eens in de vier jaar wordt een risico inventarisatie & evaluatie opgesteld. In de tevredenheidspeiling die eens in de vier jaar gehouden wordt onder leerkrachten, ouders en leerlingen wordt gekeken naar de veiligheidsbeleving op school. Op alle scholen wordt het sociaal-emotioneel functioneren van de leerlingen systematisch in kaart gebracht m.b.v. het volgsysteem Zien!. Zien! geeft inzicht in de eventuele ondersteuningsvragen op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling en helpt de leerkracht de leerling beter te ondersteunen. Het biedt concrete handelingssuggesties voor de ondersteuningsbehoefte van de leerling. Enkele scholen maken al gebruik van een anti-pestprogramma. De overige scholen oriënteren zich dit jaar op een anti-pest programma. Per 1 augustus 2015 maken alle scholen gebruik van een anti-pest programma.

4.2.4 Protocol Medisch Handelen

Op school kunnen leerkrachten geconfronteerd worden met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet. Ook kunnen de ouders leerkrachten verzoeken om hun kinderen medicijnen toe te dienen die door een arts zijn voorgeschreven of het verrichten van medische handelingen. Sinds de invoering van de wet BIG (Beroepen in de individuele gezondheidszorg) kunnen leerkrachten die medicijnen toedienen aan leerlingen zonder schriftelijke toestemming van de ouders/verzorgers, persoonlijk aansprakelijk gesteld worden voor eventuele gevolgen. Op onze school maken we hiervoor gebruik van het protocol medisch handelen. Dit is een protocol dat is vastgesteld op stichtingsniveau.

4.2.5 Leerlingen met een (meervoudige) lichamelijke handicap

Bij aanmelding van een leerling met een (meervoudige) lichamelijke handicap gaat de school met de ouders kijken of het mogelijk is om de leerling te plaatsen. Hierbij wordt gekeken naar de aard van de problematiek en naar de mogelijkheden van de school.

Hoofdstuk 5 Randvoorwaarden, mogelijkheden en grenzen

5.1 Doorgaande lijn in de zorg

Aan het eind van elk schooljaar vindt een groepsoverdracht plaats van de huidige leerkracht naar de volgende leerkracht. Zo vindt er een doorgaande lijn plaats in de ondersteuning van de leerling naar de volgende groep.

5.2 De rol van de ouders

Alle activiteiten die verband houden met de relatie tussen school en ouders laten zich uiteindelijk leiden door de gedachte: kinderen worden er beter van! Een actieve betrokkenheid met elkaar betekent investeren in elkaar, elkaar willen leren kennen. Meeleven ligt aan de basis van alle betrokkenheid en dat vooronderstelt contact, dialoog en communicatie. Met goed contact groeit het vertrouwen in elkaar als partners. Het kind vaart daar wel bij.

Educatief partnerschap vraagt van de school een open, transparante en oprechte communicatie met ouders. En van ouders dat ze geïnteresseerd zijn in wat er op school gebeurt met hun kind, in de klas en in de school.

De groepsleerkracht houdt de ouders van de ontwikkeling van hun kind op de hoogte:

- tijdens de regelmatige contacten tussen de groepsleerkracht en ouders, waarvoor de leerkracht minimaal twee keer per jaar de ouders uitnodigt waarbij ouders o.a. de resultaten op de Cito in kunnen zien;
- naar aanleiding van een leerlingbespreking, waarin hun kind besproken is. De groepsleerkracht meldt de ouders mondeling, wat het team heeft geconcludeerd;
- bij het opstellen van een ontwikkelingsperspectief doorstroomprofiel, dat de groepsleerkracht in nauw overleg met de ouders en met de MIB-er opstelt;
- als het schoolteam externe deskundigen in wil schakelen, vraagt de groepsleerkracht de ouders om toestemming (er wordt schriftelijke toestemming gevraagd als de externe deskundige daadwerkelijk contact heeft met het kind);
- als het schoolteam van mening is dat aanmelding bij het S(B)O gewenst is, vindt overleg plaats met de ouders. De school vraagt de toelaatbaarheidsverklaring aan en ouders krijgen de gelegenheid om hun zienswijze kenbaar te maken.

5.3 De mogelijkheden van de school

De school probeert om zo goed mogelijk aan de onderwijs- en ondersteuningsbehoefte van de leerling te voldoen.

Wat kan de school bieden aan leerlingen die specifieke onderwijsbehoeftes hebben?

- tegemoet komen door te differentiëren in de instructie. Binnen elke groep is de instructie per ontwikkelingsgebied beperkt tot drie niveaus. De groepsleerkracht differentieert de instructie binnen de groep via verlengde instructie, pre-teaching;
- een aangepast programma: verminderen van hoeveelheid werk/lager niveau. Dit vereist wel een bepaalde mate van zelfstandigheid van de betreffende leerling.
- een langer of korter verblijf in een bepaalde groep (een jaar doubleren of versnellen);
- tussentijdse terugplaatsing;

5.4 De grenzen van de school

De school streeft er naar de zorg voor leerlingen, waaronder mogelijk ook leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, op een verantwoorde wijze gestalte te geven. Er kunnen zich echter ook situaties voordoen, waarin de grenzen aan de ondersteuning voor leerlingen worden bereikt. Factoren die meewegen in de afweging of de school de ondersteuning kan bieden om in de onderwijsbehoefte van een leerling te voldoen zijn o.a.:

- de huisvestingscapaciteit en organisatie van de school;

Te denken valt o.a. ook aan de grootte van de groep, een homogene of combinatiegroep, het aantal leerlingen in de groep met specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften (bijv. m.b.t. gedrag, individuele leerlijn enz.), het aantal instructiegroepen enz.

- de draagkracht van de leerkracht/het team;

Indien het onderwijs aan de leerling een zodanig beslag legt op de tijd en de aandacht van de leerkracht, dat daardoor de tijd en de aandacht voor de overige leerlingen in de groep onvoldoende of in het geheel niet kan worden geboden, dan is voor de school de grens bereikt (bijvoorbeeld bij permanente hulp bij toiletbezoek, verschoning, getild moeten worden, hulp bij eten en/of drinken).

- de mogelijkheden van de school, bijvoorbeeld onderwijskundige zorg, menskracht, expertise, begeleiding, middelen;

Hierbij valt te denken aan beschikbare tijd en mogelijkheden van leerkrachten voor overleg met alle betrokken partijen; het aantal extra leerlijnen en handelingsplannen die gemanaged kunnen worden; de aanwezige voorzieningen voor lichamelijke zorg; de aanwezige voorzieningen voor bijvoorbeeld dove of slechthorende leerlingen; de aard en de ernst van de handicap en de hulpvraag van de leerling;

- de mogelijkheden van de leerling;

Als een leerling een zodanige verzorging of behandeling vraagt dat daardoor zowel de zorg en de behandeling voor het desbetreffende leerling als het onderwijs aan de betreffende leerling onvoldoende tot zijn recht kan komen, dan is voor de school de grens bereikt. De leerbaarheid (en het IQ) van een leerling moet zodanig zijn, dat hij of zij het reguliere onderwijsaanbod helemaal of grotendeels kan verwerken (groep 6 niveau). De leerling dient zich aan de groeps- en schoolregels te kunnen houden en om zelfstandig te werken.

- de rust en veiligheid van alle leerlingen en personeelsleden in de school.

Indien een leerling ernstige gedragsproblemen heeft, die leiden tot een ernstige verstoring van de rust en de veiligheid van het kind zelf, de andere kinderen in de groep evenals van het personeel, dan is een grens bereikt.

- Ouders en school kunnen goed samenwerken en volgen binnen hun mogelijkheden elkaars adviezen op.

5.5 Zorgplicht

Met de invoering van de wet Passend Onderwijs hebben schoolbesturen zorgplicht voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Het schoolbestuur is na aanmelding verplicht om zorg te dragen dat zo'n leerling een goede, passende onderwijsplek krijgt. Dit kan op de eigen school, eventueel met extra ondersteuning in de klas, op een andere reguliere school in de regio of in het speciaal (basis)onderwijs.

In het toelatingsbeleid van de stichting worden de kaders en criteria beschreven van de aanname van leerlingen. Het is belangrijk om vóór de toelating duidelijk te hebben wat een leerling nodig heeft en of de school dat kan bieden. De school vraagt daarom informatie en onderzoekt met de hulp van de onderwijsspecialist wat er nodig is, welke mogelijkheden de school heeft, welke ondersteuningsmogelijkheden geboden kunnen worden, door wie en waar (in de eigen school of elders). In de bijlage Zorgplicht staat beschreven wat de school in beeld wil brengen van de leerling

voor de afweging van toelating. Als het onderzoek niet op tijd is afgerond, kan besloten worden tot tijdelijke plaatsing in afwachting van een definitief besluit.
De school communiceert haar overwegingen met de ouders en dit wordt schriftelijk vastgelegd.

Bijlage 1: Relatie van het handboek met andere documenten

Wat?	Te vinden in:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Schoolgegevens 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Schoolondernemingsplan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Schoolspecifieke gegevens behorende bij het handboek Onderwijsondersteuning 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Als losse bijlage toegevoegd bij het Handboek Onderwijsondersteuning
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Formatiegegevens (naam directeur, MIB-er, leerkrachten, groepsverdeling, teamleden) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Schoolgids ▪ Bijlage bij het Handboek Onderwijsondersteuning
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Scholing team/ leerkrachten/ MIB-er/ directeur 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Schooljaarplan/ Schoolondernemingsplan
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gehanteerde methodes in de school 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Schoolondernemingsplan ▪ Toegevoegde bijlage bij Handboek Onderwijsondersteuning
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Procedure bij aanmelding (toelatingsbeleid) ▪ Beleid schorsing/verwijdering 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Schoolgids
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Taakomschrijving van de directeur, MIB-er en leerkracht 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Website SKOD/Fidarda portaal
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Theoretische achtergronden 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Praktische handvatten voor het taallees- en rekenonderwijs zijn te vinden op www.taalpilots.nl en www.rekenpilots.nl. ▪ De rubriek 'implementatiekoffer' bevat alle informatie en handreikingen die in het kader van de Kwaliteitsagenda Primair Onderwijs worden ontwikkeld om het onderwijs in de basisvaardigheden te verbeteren.
<p>Formulieren en protocollen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Protocol afname Cito LOVS toetsen ▪ Protocol Leesproblemen en Dyslexie ▪ Protocol ERWD ▪ Protocol Hoogbegaafdheid 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MIB-brin

Bijlage 2: Beslisschema Fidarda (brin werkgroepen hulpplannen)

Beslisschema hulpplannen

Leerlingen die ondersteuning/ begeleiding krijgen op zorgniveau 3 zijn leerlingen waar een hulpplan voor opgesteld wordt. In het beslisschema wordt aangegeven wanneer een leerling zorg op zorgniveau 3 behoort te krijgen.

Tabel 1 Beslisschema hulpplannen

Zorgniveau 1	A	B	B	B	C	C	C	E
Zorgniveau 2 Verlengde instructie/ preteaching.	B	C	C	C	D	D	D	E
Zorgniveau 3 Hulpplan		D			E	E	E	
Zorgniveau 4							3x E	

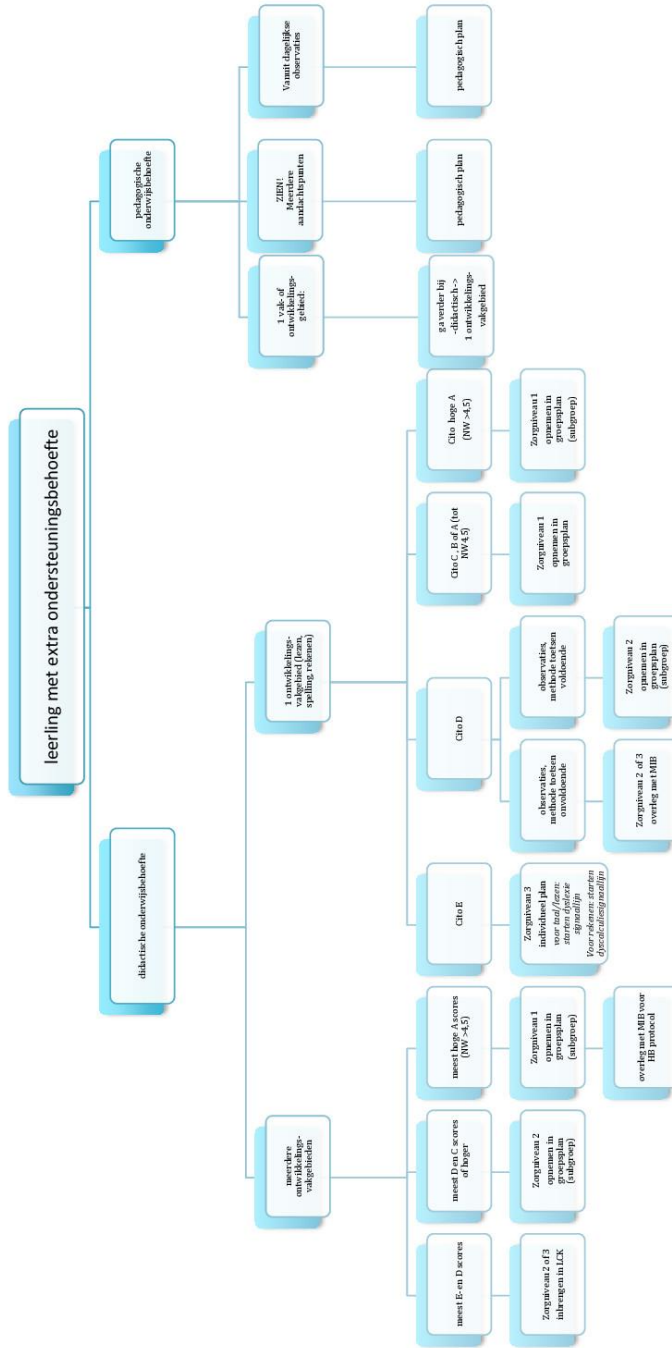
Legenda

	= Goede score op methodegebonden toetsen/ beheersing van de leerdoelen
	= Voldoende score op methodegebonden toetsen/ beheersing van de leerdoelen
	= Matige score op methodegebonden toetsen/ beheersing van de leerdoelen
	= Onvoldoende score op methodegebonden/ beheersing van de leerdoelen
	= Score op Cito LOVS

Ter verduidelijking: Een leerling die een D scoort op Cito LOVS en de methodegebonden toetsen voldoende tot goed maakt krijgt begeleiding op zorgniveau 2. Dit houdt in dat de leerling verlengde instructie/ preteaching krijgt. De verlengde instructie wordt duidelijk weggezet in de weekplanning. Een leerling die een D scoort op Cito LOVS en de methodegebonden toetsen matig tot onvoldoende maakt krijgt begeleiding op zorgniveau 3. Dit wil zeggen dat er een hulpplan wordt opgesteld en er wordt verlengde instructie/ preteaching gegeven.

Bijlage 3: Stroomschema SKOD

Stroomschema voor opstellen plan voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte

* Afwijken van dit schema gaat altijd in overleg met de MIB-er

Bijlage 4 basisondersteuning

In het samenwerkingsverband Passend Onderwijs is afgesproken wat ouders tenminste kunnen verwachten van de school als het gaat om onderwijsondersteuning. De basisondersteuning wordt hieronder uitgewerkt in de volgende aspecten:

Preventieve en lichte curatieve interventies

Onder preventie verstaan we de basisondersteuning voor alle leerlingen die er op is gericht om tijdig leerproblemen en opgroei- en opvoedproblemen te signaleren. Er zijn ten minste afspraken vastgelegd over de volgende lichte curatieve interventies:

- een aanbod voor leerlingen met dyslexie of dyscalculie (conform de protocollen);
- onderwijsprogramma's en leerlijnen die zijn afgestemd op leerlingen met een meer of minder dan gemiddelde intelligentie. De begrenzing van ondersteuning voor leerlingen op basis van IQ alleen wordt vermeden;
- fysieke toegankelijkheid van schoolgebouwen, aangepaste werk- en instructieruimtes en de beschikbaarheid van hulpmiddelen voor leerlingen die dit nodig hebben, waarbij naast fysieke toegankelijkheid er ook sprake kan zijn van een bredere toegankelijkheid in het kader van de Wgbh/cz;
- (ortho)pedagogische en/of orthodidactische programma's en methodieken die gericht zijn op sociale veiligheid en het voorkomen en aanpakken van gedragsproblemen.
- een protocol voor medische handelingen en
- de curatieve zorg en ondersteuning die de school samen met ketenpartners kan bieden.

Deze interventies zijn structureel beschikbaar voor en/of binnen de school en moeten de continuïteit in de schoolloopbaan van een leerling ondersteunen.

Ondersteuningsstructuur

Iedere school heeft beschreven wat de expertise is van het (ondersteunings)-team voor wat betreft preventieve en (licht) curatieve interventies en hoe die zichtbaar wordt in de onderwijsorganisatie van de school. Ook wordt aangegeven met welke ketenpartners wordt samengewerkt.

Planmatig werken

De indicatoren Zorg en Begeleiding, zoals die door de onderwijsinspectie in het toezichtkader voor po zijn vastgelegd, vormen het uitgangspunt voor het niveau van planmatig werken.

IJkpunten basisondersteuning

De vier aspecten van basisondersteuning	13 Kernkwaliteiten van basisondersteuning
Preventieve en licht curatieve interventies	1. De leerlingen ontwikkelen zich in een veilige omgeving
	2. Voor leerlingen die een passend curriculum nodig hebben is een ontwikkelingsperspectief vastgesteld

De onderwijsondersteunings-structuur	3. De scholen hebben een effectieve interne onderwijs ondersteuningsstructuur
	4. De leerkrachten, ib-ers en directeuren werken continu aan hun handelingsbekwaamheid en competenties
	5. De scholen hebben een multidisciplinair overleg gericht op de leerling ondersteuning
	6. De ouders en leerlingen zijn actief betrokken bij het onderwijs
Planmatig werken	7. De scholen hebben continu zicht op de ontwikkeling van leerlingen.
	8. De scholen werken opbrengst- en handelingsgericht aan de ontwikkeling van leerlingen.
	9. De scholen voeren beleid op het terrein van de leerling ondersteuning.
Kwaliteit van basisondersteuning	10. De scholen werken met effectieve methoden en aanpakken
	11. De scholen evalueren jaarlijks de effectiviteit van de leerling ondersteuning.
	12. De scholen dragen leerlingen zorgvuldig over.
	13. De scholen hebben een schoolondersteuningsprofiel vastgesteld.

Bijlage 5 zorgplicht

Schoolbesturen hebben zorgplicht. Dit betekent dat de school ieder kind dat extra ondersteuning nodig heeft een passende onderwijsplek moet bieden. Op de eigen school of, als het kind daar beter op zijn plaats is, op een andere school in het reguliere onderwijs of het speciaal (basis)onderwijs. Voor het uitvoeren van de zorgplicht hanteert de stichting de stroomschema's die het Ministerie van Onderwijs heeft ontwikkeld (zie <http://www.passendonderwijs.nl/praktijkvoorbeelden-tool/toolkit/>).

Zorgplicht houdt in dat de school een plicht heeft om te onderzoeken welke extra ondersteuning een leerling nodig heeft om vervolgens af te wegen of de school dit kan bieden. Als het onderzoek nog niet is afgerond, maar de termijn voor plaatsing is voorbij (dit is 6 weken + evt. 4 weken verlenging), dan wordt overgegaan tot tijdelijke plaatsing op de aanmeldschool.

Het onderzoek vindt plaats aan de hand van een stappenplan:

1. Informatie verzamelen

Om te onderzoeken of een leerling extra ondersteuning nodig heeft, gebruikt de school de informatie van de ouders, eventueel aangevuld met informatie van derden (er is schriftelijke toestemming van de ouders om die informatie op te vragen). Heeft de school onvoldoende informatie voor een goede beoordeling, dan kan de school extra informatie vragen aan de ouders.

Voorbeelden van derden:

- Vorige school (onderwijskundig rapport en zorgdossier);
- Onderwijsbegeleidingsdienst;
- MKD's en dergelijke;
- Ambulante begeleiding;
- Medisch circuit, indien mogelijk.

2. Informatie bestuderen

Binnengekomen gegevens worden bestudeerd en besproken door de directeur en een lid van het ondersteuningsteam van de stichting. Eventueel kan besloten worden om het kind te observeren.

3. Inventarisatie

Van het kind wordt het volgende in kaart gebracht.

<i>Aandachtspunten</i>	<i>Wat vraagt het kind?</i>	<i>Mogelijkheden van de school</i>	<i>Onmogelijkheden van de school</i>	Externe ondersteuning - personeel - huisvesting - materieel
Pedagogisch				
Didactisch				

Kennis en vaardigheden leerkracht				
Organisatie				
School en groep				
Gebouw				
Materieel				
Medeleerlingen				
Ouders				

4. *Overwegingen*

De school onderzoekt op basis van het voorgaande schema welke mogelijkheden de school zelf heeft, welke ondersteuningsmogelijkheden geboden kunnen worden en door wie.

5. *Besluitvorming*

De betreffende inventarisatie van de hulpvragen van het kind worden afgezet ten opzichte van de visie van de school en de mogelijkheden om een passend onderwijsaanbod te realiseren.

6. *Afspraken maken*

Gesprek met de ouders waarbij besluit van de school wordt besproken:

- *Bij toelating*: opstellen van een plan van aanpak. Ouders en school maken afspraken over het onderwijs dat de leerling zal krijgen. Deze afspraken worden vastgelegd en door beide partijen ondertekend, in een plan. Als de kerndoelen niet haalbaar zijn, worden vervangende doelen in het hulpplan aangegeven.
- *Bij een afwijzing*: een inhoudelijke onderbouwing door de school waarom men van mening is dat het kind niet geplaatst kan worden. Deze beargumenteerde afwijzing wordt op schrift gezet. De school moet een voorstel doen voor plaatsing op een andere reguliere school of een school voor speciaal (basis)onderwijs (hiervoor is een toelaatbaarheidsverklaring nodig). Deze andere school moet plek hebben en bereid zijn om de leerling toe te laten.

Bijlage 6: Route Toelaatbaarheidsverklaring (in concept: informatie wordt aangevuld indien aanwezig)

Op het moment dat de onderwijsbehoeften van de leerling de basisondersteuning van de school overstijgen, zal de aanvraag voor een toelaatbaarheidsverklaring in gang gezet worden. Hiertoe dient een dossier te worden aangeleverd.

Dit dossier wordt gestuurd naar de Interne Kwaliteits Commissie binnen de stichting. Deze Commissie toetst of de aanvraag voor toelaatbaarheid in sbo/so terecht is, in relatie met wat is gedaan door de school en de afgesproken basisondersteuning.

In het dossier wordt een diagnostisch beeld geschetst van de leerling waarin de volgende punten aan bod komen:

- een korte omschrijving van de leerling
- wat heeft de leerling nodig
- wat is het beoogde uitstroomperspectief waarop (door school, ouders en eventueel ketenpartners) is en wordt gekoerst
- welke ondersteuning heeft de school ingezet
- welke ondersteuning is eventueel door externe partijen ingezet
- tot welke resultaten heeft de ingezette ondersteuning geleid
- relevante informatie vanuit het LOVS van de school
- indien van toepassing: afwijkingen van het onderwijsaanbod en gerealiseerde doelen
- Hoe is vastgesteld dat binnen het regulier onderwijs de extra ondersteuning voor deze leerling niet gerealiseerd kan worden?
- Een integrale onderbouwing door een orthopedagoog en/of een psycholoog, evt. aangevuld met informatie van een medisch specialist.
- Er wordt beschreven:
 - de samenhangende stimulerende en belemmerende factoren die van invloed zijn op het volgen van onderwijs
 - wat de invloed is van de bovengenoemde factoren en het beoogde uitstroomperspectief
 - welke ondersteuning de leerling nodig heeft in het SBO of SO
 - welke ondersteuning de leerkracht/docent, team en ouders nodig hebben
 - wat maakt dat de leerling in de nieuwe onderwijsleersituatie wel het oorspronkelijke uitstroomperspectief kan behalen
 - wat de zienswijze van ouders is (en evt. de leerling) met betrekking tot de verwijzing
- de school onderbouwt waarom de gevraagde ondersteuning niet op een andere reguliere school geboden kan worden
- de school onderbouwt waarom de beoogde SBO- of SO-school de meest passende onderwijsplek is. Welke beoogde einddoelen kunnen met deze extra ondersteuning behaald worden? Welke specifieke ondersteuning/maatregelen/middelen zou de SBO- of SO-school moeten inzetten om het uitstroomperspectief van de leerling te realiseren?

Het dossier wordt digitaal aangeleverd.

Het advies van de commissie interne kwaliteitstoetsing kan luiden:

- naar mening van de commissie (op basis van het aangeleverde dossier) is de aanvraag terecht en kan de aanvraag worden doorgestuurd naar het samenwerkingsverband;

- naar mening van de commissie ontbreekt voldoende onderbouwing om de aanvraag door te sturen naar het samenwerkingsverband. Het dossier wordt teruggegeven aan de school en:
 - * er wordt gewezen op kansen en mogelijkheden m.b.t. handelingsgericht werken om alsnog ondersteuning op de eigen school aan te bieden;
 - *er wordt geadviseerd om extra middelen toe te kennen aan de school, gezien de omvang van de knelpunten en het onvoorziene karakter daarvan;
 - * er wordt geadviseerd om een andere basisschool te zoeken die wel een adequate oplossing zou kunnen bieden voor de schoolloopbaan van het kind.

Versturen van de aanvraag naar het samenwerkingsverband:

voor swv PO 20-01: Commissie van Advies; Schweitzerlaan 6 9728 NP Groningen (hier is ook een informatiepunt)

voor swv PO 22-01:

voor swv PO 22-02:

Bijlage 7 externe partners dekkend onderwijs (in concept: informatie wordt aangevuld indien aanwezig)

De samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs

Provincie Groningen: <http://passendonderwijsgroningen.nl/> Swv 20-01 PO Postbus 310 9500
AH Stadskanaal;

procesbegeleider: roelweener@wkadvies.nl

Gemeente Assen/ Tynaarlo: <http://www.passendonderwijs-po-22-01.nl/>

Postbus 136 9400 AC Assen T: 0592-366371; coördinatie: Renate Schenk (T: 0592-366371 en
Jan Bartelds T: 050-4096920, M: 06-13224 779

Gemeente Emmen- Borger/Odoorn: <http://swv2202.nl/>

procesbegeleider: roelweener@wkadvies.nl

Cluster 1 (slechtziend en blind)

Koninklijke Visio, expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen

Postbus 54

9750 AB Haren

www.visio.org

088 – 585 75 00

- Afdeling SO
- Afdeling MB
- Afdeling Ambulante onderwijskundige begeleiding

Contactpersoon swv PO 20-01 (provincie Groningen): Alfred Donker

T: 088 – 585 75 83; M: 06 - 10832117

Contactpersoon swv PO 22-02 (Emmen/ Borger-Odoorn): Henk Benjamins

T 088 - 585 75 86; M 06 - 52 67 97 85; henkbenjamins@visio.org

Cluster 2

Kentalis

Postbus 55

9750 AB Haren

T 050 533 18 16

I www.rec2noordnederland.nl

M info@rec2noord-nederland.nl

REC 3

Dienstencentrum Groningen

Postbus 8054

9702 KB Groningen

tel: 050-5371219

e-mail: secretariaat@recno3.nl

Dienstencentrum Emmen
Postbus 1012
7801 BA Emmen
tel: 0591-645444
e-mail: dienstencentrum@recno3emmen.nl

Renn 4

(ambulante begeleiding):

Teamleider provincie Drenthe: Ineke Noorman (locatie: Groningen Bezoekadres:

Schweitzerlaan 6, 9728 NP Groningen

t 050 520 91 70

Postadres: Postbus 8091 9702 KB GRONINGEN

i.noorman@renn4.nl

tel 06-15905426

Epilepsie

Het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap financiert de begeleiding van leerlingen met epilepsie via het Landelijk Werkverband Onderwijs en Epilepsie (LWOE); www.lwoe.nl

Contactadres:

Froukje de Vries

Ambulant begeleider, De Waterlelie, locatie Zwolle

Bereikbaar: ma t/m do

038-8457197 / 06 41454088

f.d.vries@dewaterlelie.net

Contactadres op het gebied van ASS

Groningen/Drenthe

NECSO: Noordelijk Expertisecentrum Specialistisch onderwijs

Adres: Schweitzerlaan 2, 9728 NP Groningen

of Postbus 8054, 9702 KB Groningen

Tel: 050-5371219, 06-44306307

Email: a.kager@recno3.nl - a.kager@necso.nl

Website: www.recno3.nl (later www.necso.nl)

Bijlage 8: afkortingen/ woordenlijst

Passend Onderwijs

De Wet Passend Onderwijs treedt op 1 augustus 2014 in werking. In principe wijzigt dit voorstel een aantal onderwijswetten in verband met een herziening van de organisatie en financiering van de leerlingenzorg. De leerlinggebonden financiering wordt afgeschaft (*zie: rugzakje*). Het wordt vervangen door een budgetfinanciering voor het samenwerkingsverband Passend Onderwijs. Als er meer kinderen worden verwezen dan het aan het samenwerkingsverband toegekende bedrag toelaat, zal dit worden gekort op de lumpsumfinanciering van de individuele deelnemende schoolbesturen. Het doel is dat zo veel mogelijk leerlingen regulier onderwijs kunnen volgen.

Samenwerkingsverband PO

Alle scholen voor primair en speciaal (basis)onderwijs zijn ondergebracht in regionale samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs. De scholen binnen dat samenwerkingsverband maken afspraken over de ondersteuning aan leerlingen en de bekostiging daarvan. De indeling van de samenwerkingsverbanden is vastgelegd door de minister. Het kan dus zijn dat een schoolbestuur bij meerdere samenwerkingsverbanden is aangesloten, vanwege de geografische ligging van de scholen.

Zorgplicht

Met de invoering van de wet Passend Onderwijs hebben schoolbesturen zorgplicht voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben. Het schoolbestuur is na aanmelding verplicht om zorg te dragen dat zo'n leerling een goede, passende onderwijsplek krijgt. Dit kan op de eigen school, eventueel met extra ondersteuning in de klas, op een andere reguliere school in de regio of in het speciaal (basis)onderwijs. Als ouders het niet eens zijn met het passend aanbod aan de leerling met een extra ondersteuningsvraag, dan kunnen zij hierover een oordeel vragen aan de tijdelijke geschillencommissie passend onderwijs.

Sbo

Speciale basisschool. Deze school heeft dezelfde kerndoelen als een gewone basisschool, maar de leerlingen krijgen meer tijd om deze te bereiken. De scholen hebben kleinere groepen en meer deskundigen. Na het speciaal basisonderwijs gaan leerlingen bijvoorbeeld naar het vmbo, het praktijkonderwijs of het voortgezet speciaal onderwijs.

(V)SO (Voortgezet) Speciaal onderwijs. Dit is onderwijs voor kinderen met een handicap, chronische ziekte of stoornis. Deze kinderen krijgen in het speciaal onderwijs meer aandacht en ondersteuning dan in het gewone onderwijs.

Cluster 1 Onder cluster 1 vallen de scholen voor leerlingen met een visuele beperking. Er zijn in heel Nederland ongeveer 2500 blinde en slechtziende leerlingen die speciaal onderwijs volgen. De meeste van de blinde/slechtziende kinderen gaan met speciale begeleiding naar het gewone onderwijs. Omdat het landelijk gezien om zo'n relatief klein aantal gaat (en het aantal stabiel is), neemt cluster 1 geen deel aan de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs.

Cluster 2 Onder Cluster 2 vallen de scholen voor leerlingen voor dove en slechthorende kinderen en kinderen met een communicatieve beperking. Dit kunnen ernstige spraak- of taalmoeilijkheden zijn of een vorm van autisme waarbij de communicatie het belangrijkste probleem is en niet het gedrag. Ook de scholen van cluster 2 nemen geen deel aan de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs.

Cluster 3 Onder Cluster 3 vallen de scholen voor leerlingen met verstandelijke en/of lichamelijke beperkingen en leerlingen die langdurig ziek zijn.

Cluster 4 Onder cluster 4 vallen scholen voor leerlingen met ernstige gedragsstoornissen en/of psychiatrische problematiek:

- scholen voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen (ZMOK);
- scholen voor langdurig zieke kinderen, zonder lichamelijke handicap (LZK);
- scholen verbonden aan een pedologisch instituut (PI- scholen);
- scholen verbonden aan gesloten jeugdinrichtingen (justitie en jeugdzorg)

Ambulante begeleider

Een ambulante begeleider is een leerkracht, die veel ervaring heeft in het werken met zorgleerlingen (in een bepaald cluster). Zij zijn getraind in het begeleiden van collega's en komen op de reguliere basisscholen om te adviseren.

Ondersteuningsplan

In het regionaal ondersteuningsplan legt het samenwerkingsverband vast hoe het passend onderwijs voor elk kind wil realiseren. Dit ondersteuningsplan wordt ten minste 1 keer per 4 jaar opgesteld en kan tussentijds worden

gewijzigd. Er staat o.a. in welk niveau van basisondersteuning de scholen in het samenwerkingsverband ten minste moeten bieden, hoe de middelen verdeeld worden en de procedure voor verwijzing van een kind naar het speciaal (basis)onderwijs.

Ondersteuningsplanraad (OPR)

De ondersteuningsplanraad is een speciale medezeggenschapsraad van een samenwerkingsverband. De ondersteuningsplanraad heeft instemmingsrecht op (vaststellen of wijzigen van) het ondersteuningsplan. De leden van de ondersteuningsplanraad worden afgevaardigd door de medezeggenschapsraden van de scholen die deelnemen in het samenwerkingsverband, maar hoeven zelf niet noodzakelijk uit een van die MR'en afkomstig te zijn.

Schoolondersteuningsprofiel

In het schoolondersteuningsprofiel wordt vastgelegd welke ondersteuning de school kan bieden aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeftes. Het schoolondersteuningsprofiel kan de school helpen om te ontdekken welke expertise eventueel moet worden ontwikkeld en wat dat betekent voor de (scholing van) leraren. De medezeggenschapsraad heeft adviesrecht op het schoolondersteuningsprofiel.

Basisondersteuning

De schoolbesturen binnen het samenwerkingsverband spreken af wat het niveau van basisondersteuning is van de scholen in de regio, d.w.z. wat ouders tenminste kunnen verwachten als het gaat om onderwijsondersteuning en welk kwaliteitsniveau tenminste gehaald moet worden (zie ook basiskwaliteit).

Bijvoorbeeld: elke school moet een aanbod hebben voor leerlingen met dyslexie of dyscalculie; er moet een aanbod zijn voor leerlingen die meer of minder aankunnen dan gemiddeld; de school is fysiek toegankelijk voor kinderen in een rolstoel enz.

Basiskwaliteit

De basisondersteuning dient op een bepaald kwaliteitsniveau te worden uitgevoerd. Ook dit wordt door de schoolbesturen afgesproken. Voor het aspect kwaliteit is meestal het landelijk vastgestelde toezichtkader van de onderwijsinspectie het criterium:

- * de leerprestaties van de school zijn tenminste voldoende
- * het Onderwijsleerproces of de Zorg en begeleiding voldoen aan de gestelde norm.

Geschillencommissie passend onderwijs

Deze landelijke geschillencommissie voor het primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo) en (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so) oordeelt in geschillen tussen ouders en het schoolbestuur over:

- * (de weigering van) toelating van leerlingen die extra ondersteuning behoeven;
- * de verwijdering van leerlingen;
- * het ontwikkelingsperspectief.

De commissie brengt op verzoek van de ouders binnen 10 weken een oordeel uit aan het bevoegd gezag.

Toelating tot speciaal onderwijs

Voor aanmelding op een cluster 1 of 2 school, geldt dat de toelaatbaarheid tot een instelling wordt aangevraagd bij de commissie van onderzoek. Deze commissie beoordeelt aan de hand van criteria of een leerling is aangewezen op onderwijs op de instelling of op ondersteuning vanuit de instelling. De commissie mag deze criteria zelf bepalen en bepaalt ook de duur van de toelaatbaarheid en het begeleidingsaanbod. Daarnaast adviseert de commissie over het vaststellen en bijstellen van het ontwikkelingsperspectief op de instelling en over de inhoud van de begeleiding.

Voor aanmelding op een school voor speciaal onderwijs cluster 3 of 4, geldt dat het samenwerkingsverband bepaalt of het kind toelaatbaar is. Daarbij kijkt het samenwerkingsverband naar de problematiek van het kind en vraagt het om onafhankelijk advies van deskundigen. Als het samenwerkingsverband beoordeelt dat het kind het beste op zijn plek is in het (v)so, dan geeft het een 'toelaatbaarheidsverklaring' af. Alleen daarmee is het mogelijk om een kind op het speciaal onderwijs te plaatsen.

Toelaatbaarheidsverklaring

Binnen het samenwerkingsverband spreken de scholen af welke leerlingen ze doorverwijzen naar het speciaal (basis)onderwijs. Voor deze leerlingen geeft het samenwerkingsverband een 'toelaatbaarheidsverklaring' af. Zo'n verklaring geeft recht op een plek in het speciaal (basis)onderwijs.

Commissie van Toelaatbaarheid / Commissie van Advies

de naamgeving en mandaat is afhankelijk van het samenwerkingsverband, de kern van de taak van de Commissie is gelijk: het afgeven van (een advies voor) een toelaatbaarheidsverklaring. De commissie bestaat uit onafhankelijke, inhoudelijk deskundigen.

Ontwikkelingsperspectief

Voor een beperkte groep kinderen in het basisonderwijs (en alle kinderen in het speciaal (basis)onderwijs) is het nodig om een ontwikkelingsperspectief vast te stellen. Hierin staat in elk geval de te verwachten uitstroombestemming van de leerling en de onderbouwing daarvan. Deze onderbouwing bevat in elk geval de belemmerende en bevorderende factoren die van invloed zijn op het onderwijsproces. Over het ontwikkelingsperspectief wordt op overeenstemming gericht overleg met de ouders gevoerd.